

Jaarverslag 2019

De Raad van State als
bestuursrechter in 2019

Colofon

Tekst

Raad van State

Ontwerp en infographic

Studio Piraat

Den Haag, april 2020

Website Jaarverslag 2019

jaarverslag.raadvanstate.nl

Website Raad van State

www.raadvanstate.nl

Algemeen mailadres

voorlichting@raadvanstate.nl

De Raad van State als bestuursrechter in 2019

1. Inleiding

De Afdeling bestuursrechtspraak is hoogste algemene bestuursrechter van het land. Zij draagt bij aan rechtsontwikkeling en aan rechtseenheid. Rechtseenheid met de andere hoogste (bestuurs) rechters, maar ook het bieden van overzicht in de lijnen van de rechtspraak. Dat gebeurt onder meer met overzichtsuitspraken. In 2019 heeft de Afdeling bestuursrechtspraak twee overzichtsuitspraken gedaan. De een gaat over het sluiten van woningen door de burgemeester nadat in of bij de woning drugs zijn aangetroffen. De tweede gaat over de verkorte motivering van uitspraken in vreemdelingenzaken (zie hierna ook paragraaf 3.3).

De Afdeling bestuursrechtspraak is hoogste algemene bestuursrechter van het land. Zij heeft ook in 2018 laten zien dat zij in staat is een groot aantal uitspraken te doen met relatief korte doorlooptijden. Naast tijdigheid is consistentie van de uitspraken een belangrijk kwaliteitscriterium. Bewaken van rechtseenheid en bevorderen van rechtsontwikkeling blijven zeer belangrijk in het werk van de Afdeling bestuursrechtspraak.

Transparantie en dialoog met de buitenwereld staan hoog op de agenda van de Afdeling bestuursrechtspraak. In 2019 is op verschillende manieren het gesprek gevoerd met de afnemers van de rechtspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak. Met advocaten en andere rechtshulpverleners, vertegenwoordigers van belangenorganisaties en procesvertegenwoordigers van bestuursorganen is het gesprek aangegaan tijdens de jaarlijkse *Middag van de Bestuursrechtspraak*. Daarnaast is twee keer intensief gesproken met professionals in het vreemdelingenrecht (advocaten, IND, rechtbanken).

Naar aanleiding van kritiek vanuit de rechtspraak is de gedragscode voor gerechtelijk deskundigen bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State in het verslagjaar in gang gezet. Met deze wijziging, die per 1 januari 2020 is ingegaan, sluit de Afdeling bestuursrechtspraak aan bij de praktijk van andere gerechten. Partijen en hun gemachtigden krijgen nu in beginsel de mogelijkheid zienswijzen naar voren te brengen over een concept-deskundigenadvies.

De Afdeling bestuursrechtspraak hecht veel waarde aan goede voorlichting over de inhoud en betekenis van haar uitspraken. Daarvoor werden al persvoorlichters en social media ingezet. Daarnaast zijn nu toegevoegd de video's van persstaatsraden en voorlichtingsvideo's om uitspraken en werk(wijze) toe te lichten. De video's zijn te vinden op de website van de Raad van State.

Ook in dit verslagjaar heeft de Afdeling bestuursrechtspraak intensief samengewerkt met de andere hoogste bestuursrechters. In het bijzonder de samenwerking tussen de Afdeling bestuursrechtspraak en het College van Beroep voor het bedrijfsleven (CBb) mag niet onvermeld blijven. De Afdeling bestuursrechtspraak ondersteunt sinds eind 2019 het CBb bij het afdoen van beroepszaken over besluiten met daarin heffingen gebaseerd op de Regeling fosfaatreductieplan 2017. Zittingen in deze zaken worden gehouden in het gebouw van de Raad van State. Hiermee zetten de Afdeling bestuursrechtspraak en het CBb de eerdere goede en intensieve samenwerking in het zogenoemde landbouwproject voort.

2. Productie en doorlooptijden

De Afdeling bestuursrechtspraak heeft in 2019, net als in 2018, ruim 13.500 zaken afgedaan. Zij heeft bijna 12.500 nieuwe zaken ontvangen. In alle drie de kamers nam het aanbod aan nieuwe zaken iets af. In de Vreemdelingenkamer was er instroom van ongeveer 8.400 zaken. In de Ruimtelijke-orderingskamer en de Algemene kamer was het aanbod ruim 1.000 respectievelijk ruim 3.100 zaken. In 2019 was de gemiddelde doorlooptijd van de afdoening van zaken 21 weken.

De Ruimtelijke-orderingskamer heeft in 2019 ongeveer 180 zaken afgedaan over het Programma Aanpak Stikstof (PAS). Zie hierover meer in paragraaf 3.2. Deze zaken hebben een relatief lange doorlooptijd gekend. Dat komt omdat deze sinds 2017 zijn aangehouden in afwachting van de beantwoording van prejudiciële vragen door het Hof van Justitie in Luxemburg (november 2018). De afdoening van deze zaken heeft vervolgens een aanzienlijke stijging van de doorlooptijd in de gehele Ruimtelijke-orderingskamer tot gevolg gehad.

Een verdere specificatie van de instroom, uitstroom en doorlooptijden staat in het onderdeel *Bestuursrechtspraak in cijfers* van de website van het jaarverslag. In het jurisprudentieoverzicht staan samenvattingen van de uitspraken die in 2019 een belangrijke bijdrage hebben geleverd aan de ontwikkeling van de jurisprudentie.

3. Ontwikkelingen

Naar een Omgevingskamer

In dit jaarverslag wordt voor de laatste maal een apart verslag geschreven van de belangrijkste ontwikkelingen in de Ruimtelijke-orderingskamer. Met ingang van 1 januari 2020 is de

Omgevingskamer van start gegaan. De Omgevingskamer behandelt alle zaken over het omgevingsrecht, zowel zaken die in hoger beroep aan de Afdeling bestuursrechtspraak worden voorgelegd (bouw-, milieu- en natuurzaken) als zaken in eerste en enige aanleg (bestemmingsplannen, tracébesluiten). De inhoudelijke samenhang tussen deze zaken is reden om deze stap te nemen. Hierbij wordt vooruitgelopen op de inwerkingtreding van de Omgevingswet.

Geheimhoudingskamer

De geheimhoudingskamer beslist over verzoeken tot toepassing van artikel 8:29 van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) en onderzoekt of er gewichtige redenen zijn die aanleiding moeten zijn voor geheimhouding van bepaalde dossierstukken. In 2019 heeft de geheimhoudingskamer ruim zestig uitspraken gedaan. Deze zijn gepubliceerd op [de website van de Raad van State](#).

De geheimhoudingskamer stelt hoge eisen aan een verzoek tot geheimhouding, omdat toewijzing van een verzoek betekent dat de andere partij(en) kennisneming van deze dossierstukken wordt onthouden ([ECLI:NL:RVS:2019:1386](#)).

Bij de beoordeling van een verzoek om geheimhouding vindt een afweging van belangen plaats. Hierbij weegt het belang dat partijen en de rechter kennisnemen van alle relevante stukken zwaar. Daarom heeft de Afdeling bestuursrechtspraak beslist dat het bestaan van een bijzondere geheimhoudingsregeling niet betekent dat er altijd sprake is van gewichtige redenen ([ECLI:NL:RVS:2019:3686](#)).

Taalproject

Het zal de vaste lezers van de uitspraken van de Afdeling bestuursrechtspraak niet zijn ontgaan dat uitspraken anders zijn opgezet en vormgegeven dan enkele jaren geleden.

De bestuursrechter

In 2019 heeft de Afdeling bestuursrechtspraak besloten om het onderwerp ‘communicatie met partijen’ integraal aan te pakken en zo te werken aan het (nog) meer begrijpelijk en leesbaar maken van uitspraken en correspondentie. Dat betekent dat zij allereerst rekening houdt met het ‘publiek’ van de uitspraak of brief. Het betekent verder dat jargon wordt vermeden en dat – met behoud van juridische precisie – in zo begrijpelijk mogelijke taal wordt verwoord wat in de uitspraak is beslist, om welke redenen, en wat dat voor betrokkenen betekent. Dit vergt een omslag en nieuwe vaardigheden. Daarom is de Afdeling bestuursrechtspraak een taalproject gestart waarin ze taal en taalgebruik integraal aanpakt. Het taalproject wordt verder uitgewerkt en uitgevoerd in 2020.

3.1 Algemene kamer

Gaswinning Groningenveld

Ook in 2019 heeft de Algemene kamer uitspraken gedaan over de gaswinning uit het Groningenveld. Deze keer was het instemmingsbesluit van de minister van Economische Zaken en Klimaat voor de gaswinning in het jaar 2018-2019 onderwerp van geschil. De Afdeling bestuursrechtspraak oordeelde dat de minister voor het gasjaar 2018-2019 het niveau van gaswinning weliswaar juist had vastgesteld, maar dat hij had verzuimd inzichtelijk te maken welke concrete stappen hij onderneemt om ervoor te zorgen dat de gaswinning uit het Groningenveld op zo kort mogelijke termijn naar nul wordt afgebouwd. De uitspraak heeft dus betekenis voor de beoordeling die de minister moet maken voor de operationele strategie ná het gasjaar 2018-2019 ([ECLI:NL:RVS:2019:2217](#)).

Verder stonden ook de volgende uitspraken in de maatschappelijke belangstelling met de nodige aandacht van de media tot gevolg.

Noodbevelen rond het Turkse consulaat

Op 11 maart 2017 vaardigde de burgemeester van Rotterdam een noodbevel uit. Dat strekte ertoe de omgeving van het Turkse consulaat af te sluiten en personen uit dit gebied te verwijderen. Een tweede noodbevel droeg personen die vermoedelijk zouden deelnemen aan wanordelijkheden in de omgeving van het centrumgebied op zich te verwijderen. De noodbevelen duurden van 16.00 uur tot 8.00 uur de volgende dag. De burgemeester gaf de bevelen na signalen dat de Turkse minister van Familiezaken op weg was naar Rotterdam om een toespraak te houden bij het Turkse consulaat. Een aantal personen dat die avond aanwezig was bij het consulaat ging in bezwaar en beroep tegen de noodbevelen.

De Afdeling bestuursrechtspraak oordeelde dat sprake was van ernstige vrees voor wanordelijkheden in de omgeving van het Turkse consulaat en het centrumgebied vanwege de gebeurtenissen eerder op 11 maart 2017 en in het licht van de maatschappelijke spanningen die samenhangen met gebeurtenissen in Turkije. En ook gezien de informatie die de burgemeester had over te verwachten grote groepen personen met niet enkel een vreedzaam oogmerk. Hiermee stond de bevoegdheid tot het geven van de noodbevelen vast.

De Afdeling bestuursrechtspraak ging na of de bevelen, die een beperking inhouden van het recht op vergadering, niet verder gingen dan noodzakelijk. Dit was niet het geval. De Afdeling bestuursrechtspraak vond hierbij van belang dat het consulaat een zeer ongunstige ligging heeft voor het samenkomen van grote groepen personen, dat de consul-generaal geen informatie verstrekke aan de burgemeester over de bijeenkomst, dat het kabinet opdracht gaf te zorgen voor terugkeer van de Turkse minister naar

Duitsland en dat de burgemeester niet beschikte over voldoende politiecapaciteit.

Over het noodbevel voor het centrumgebied overwoog de Afdeling bestuursrechtspraak dat voldoende duidelijk was tot wie het bevel zich richtte, namelijk personen die waren gericht op het Turkse consulaat en het kennelijke doel hadden de openbare orde te verstoren.

Verder oordeelde de Afdeling bestuursrechtspraak dat beide noodbevelen op geschikte wijze bekend zijn gemaakt, te weten via de website en het twitteraccount van de gemeente en via bekendmaking aan de Turkse consul, informele handhavers in de Turkse gemeenschap en horecagelegenheden in de buurt. Verder werd het noodbevel omgeroepen met een megafoon en verspreid via berichtgeving van de landelijke media. Omdat sociale media een belangrijke rol hadden gespeeld bij het oproepen van mensen om naar het consulaat te komen, was bekendmaking van de noodbevelen via sociale media en internet ook een passende manier om ervoor te zorgen dat de noodbevelen de doelgroep bereikten. De conclusie was dat de besluiten van de burgemeester de rechterlijke toets konden doorstaan ([ECLI:NL:RVS:2019:4275](#)).

Gemeente mag de kosten van het opruimen van drugsafval niet verhalen op eigenaren

In de uitspraak van 27 februari 2019 heeft de Afdeling bestuursrechtspraak geoordeeld dat het gemeentebestuur van Nuenen, Gerwen en Nederwetten de kosten van het opruimen van drugsafval niet mag verhalen op de eigenaren van het weiland waar het drugsafval werd gevonden. Op het weiland in Nuenen werd tot twee keer toe gevaarlijk drugsafval gevonden. Dat was daar door onbekenden achtergelaten. De gemeente ruimde het drugsafval direct zelf op en wilde

de gemaakte kosten verhalen op de eigenaren van het weiland.

Volgens de gemeente Nuenen overtraden de eigenaren van het weiland de wet, onder meer door daar afval te laten liggen terwijl dat niet mag volgens het bestemmingsplan. Dat het drugsafval vanwege het gevaar voor het milieu en de gezondheid direct moest worden opgeruimd, is duidelijk. Maar de eigenaren wisten beide keren niet dat het drugsafval op hun weiland was gedumpt. En zij konden dat ook niet weten. Onbekenden hebben het afval daar op een onverwacht moment achtergelaten. Daarom zijn de eigenaren niet de overtreders en was de gemeente niet bevoegd om tegen hen op te treden. De eigenaren hoeven dus niet te betalen voor het opruimen van gevaarlijk drugsafval. Dat betekent dat die kosten voor rekening blijven van de gemeente ([ECLI:NL:RVS:2019:622](#)).

Kinderopvangtoeslag

Op 23 oktober 2019 wijzigde de Afdeling bestuursrechtspraak haar jurisprudentie over het recht op kinderopvangtoeslag. Tot dan toe oordeelde ze altijd dat de wet eist dat de Belastingdienst/Toeslagen streng optreedt. Bijvoorbeeld als de ontvanger van een toeslag niet alle kosten voor de kinderopvang voor dat jaar had betaald. Dan verviel in beginsel het volledige recht op kinderopvangtoeslag en moest de ontvanger alle verstrekte voorschotten terugbetalen. Ook moest de Belastingdienst/Toeslagen altijd het volledige bedrag terugvorderen als hij een te hoog voorschot had betaald. Daardoor kon hij geen rekening houden met bijzondere omstandigheden van het concrete geval.

De gevolgen van deze strenge uitleg van de wet kunnen voor gezinnen groot zijn. Soms moeten zij tienduizenden euro's terugbetalen. Dat is

duidelijk geworden uit de vele rechtszaken over toeslagen die de Afdeling bestuursrechtspraak de afgelopen jaren heeft behandeld. Daarnaast zijn de afgelopen jaren over dit onderwerp verschillende rapporten verschenen van onder meer de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid en de Nationale ombudsman. Grote gevolgen deden zich ook voor in gevallen waarin ontvangers van kinderopvangtoeslag zelf slachtoffer zijn geworden van fraude van anderen, zoals gastouderbureaus, of waarin zij een groot deel van het vooraf opgegeven bedrag wel degelijk aan kinderopvang hadden besteed.

Als rigide toepassing van de wet in de praktijk leidt tot onevenredige gevolgen, dan moet de rechter ingrijpen. Daarom is de Afdeling bestuursrechtspraak gekomen tot een minder strenge uitleg van de wet. De Belastingdienst/Toeslagen heeft voortaan ruimte om het recht op kinderopvangtoeslag vast te stellen, ook als de aanvrager niet alle kosten voor kinderopvang volledig heeft betaald die hem voor dat jaar in rekening zijn gebracht. En de Belastingdienst/Toeslagen kan voortaan onder bijzondere omstandigheden helemaal of gedeeltelijk afzien van terugvordering. Deze wijzigingen brengen het belang van het voorkomen van fraude met toeslagen en de belangen van de burger meer met elkaar in evenwicht ([ECLI:NL:RVS:2019:3535](#) en [ECLI:NL:RVS:2019:3536](#)).

3.2 Ruimtelijke-ordeningskamer

Stikstof / PAS

Op 29 mei 2019 heeft de Afdeling bestuursrechtspraak uitspraak gedaan in beroepen over besluiten over zes veehouderijen waarbij zij de vraag moest beantwoorden of het Programma Aanpak Stikstof (PAS) als grondslag kon dienen voor die besluiten ([ECLI:NL:RVS:2019:1603](#)). Ook op

29 mei 2019 heeft ze uitspraak gedaan in vier zaken over handhavingsbesluiten waarin de vraag aan de orde was of de passende beoordeling van het PAS als grondslag kon dienen voor het zonder vergunning toestaan van beweiden en bemesten van gronden ([ECLI:NL:RVS:2019:1604](#)). Het PAS maakte het mogelijk om bij de verlening van toestemming voor activiteiten die stikstofdepositie veroorzaken (zoals veehouderijen, maar ook infrastructurele projecten en bouwprojecten) gebruik te maken van het programma en de passende beoordeling die daaraan ten grondslag ligt.

De ingestelde beroepen waren in mei 2017 reden voor de Afdeling bestuursrechtspraak om zogenoemde prejudiciële vragen te stellen aan het Hof van Justitie van de Europese Unie ([ECLI:NL:RVS:2017:1259](#)). Deze vragen gingen over de verenigbaarheid van het PAS met artikel 6 van de Europese Habitatrichtlijn. Dat artikel verplicht tot het treffen van maatregelen om de natuurwaarden in Natura 2000-gebieden te behouden of te herstellen, en om achteruitgang te voorkomen. Dat artikel verplicht bovendien om voor elk plan of project dat significante gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied een passende beoordeling te maken van de gevolgen van dat plan of project voordat toestemming daarvoor wordt verleend. Het Hof van Justitie heeft de vragen van de Afdeling bestuursrechtspraak op 7 november 2018 beantwoord ([ECLI:EU:C:2018:882](#)). Gelet op de uitleg van het Hof van artikel 6 van de Habitatrichtlijn heeft de Afdeling bestuursrechtspraak in de uitspraak van 29 mei 2019 geoordeeld dat de passende beoordeling die aan het PAS ten grondslag was gelegd niet voldeed aan de eisen van dat artikel. Een belangrijk gebrek in het PAS is dat vooruitlopend op de mogelijke, want onzekere, positieve gevolgen van maatregelen (denk aan hydrologische

maatregelen, het weghalen van grassen, bramen en dergelijke uit een gebied, maar ook aan maatregelen ter beperking van emissies aan stallen), al toestemming werd gegeven voor nieuwe activiteiten met negatieve gevolgen.

Nadat de Afdeling bestuursrechtspraak in 2017 prejudiciële vragen had gesteld aan het Hof van Justitie moest zij alle zaken waarin beroep werd aangevoerd dat ten onrechte gebruik was gemaakt van het PAS, aanhouden in afwachting van het oordeel uit Luxemburg. Aan het begin van 2019 lagen daardoor ongeveer 170 zaken op de plank. Na de uitspraak van 29 mei 2019 was het mogelijk in die aangehouden zaken alsnog uitspraak te doen. Op de website van de Raad van State zijn overzichten te vinden van deze uitspraken. Dat ging in de eerste plaats over ongeveer 140 zaken waarin beroep was ingesteld tegen met toepassing van de PAS verleende vergunningen op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 voor veehouderijen en zaken waarin beroep was ingesteld met betrekking tot beweiden van gronden. Deze besluiten zijn, op een enkele uitzondering na, allemaal in juni en juli 2019 buiten zitting afgedaan. De beroepen waren in deze zaken steeds kennelijk gegrond.

Daarnaast zijn ook beroepen tegen tracébesluiten en tegen bestemmingsplannen buiten zitting afgedaan, maar ook natuurvergunningen en omgevingsvergunningen, waarbij voor de vereiste beoordeling was verwezen naar de PAS. Dat ging ook over grote projecten zoals het Tracébesluit A27/A12 Ring Utrecht ([ECLI:NL:RVS:2019:2466](#)). Een behandeling op een rechtszitting had in deze zaken niet tot een andere uitkomst kunnen leiden dan een gegrondverklaring van de beroepen die tegen deze besluiten waren ingesteld. Om uiteenlopende redenen heeft in sommige gevallen wél een inhoudelijke behandeling plaatsgevonden,

ook in zaken waarin een 'PAS-kwestie' speelde. Dat ging bijvoorbeeld over gevallen die al eerder op een zitting waren geweest en gevallen waarin formele punten moesten worden besproken. Ook heeft de Afdeling bestuursrechtspraak beroepen op een zitting behandeld tegen bestemmingsplannen waarin – tijdens de aanhouding van de zaak en dus voorafgaand aan de uitspraak van 29 mei 2019 – op een andere wijze dan met behulp van het PAS een onderbouwing is gegeven van de aanvaardbaarheid van de gevolgen voor Natura 2000-gebieden. Voorbeelden zijn de zaak over het inpassingsplan 'Logistiek Park Moerdijk' ([ECLI:NL:RVS:2019:3836](#)), de Maritieme Servicehaven Noordelijk Flevoland ([ECLI:NL:RVS:2019:4192](#)) en de zaak over het bestemmingsplan 'Kempenbaan-West' van de gemeente Veldhoven, waarin een toets aan de zogenoemde ADC-criteria aan de orde was ([ECLI:NL:RVS:2019:2560](#)).

Uit deze uitspraken blijkt dat een onderbouwing die niet op het PAS is gebaseerd kan worden gemaakt en dat op basis daarvan toestemming verleend kan worden voor een project, ook wanneer dat project stikstofemissie tot gevolg heeft. Daarvoor is wel vereist dat in een passende beoordeling, na onderzoek naar de gevolgen van de stikstofdepositie voor de betrokken habitattypen, in het licht van de kwaliteit van het Natura 2000-gebied en de doelstellingen daarvoor, wordt aangetoond dat de gevolgen van het project niet leiden tot aantasting van de natuurlijke kenmerken van het gebied. Als het project wél tot aantasting van een gebied leidt kan – als voor dat project geen alternatief mogelijk is en er dwingende redenen van openbaar belang zijn om het project uit te voeren – tóch toestemming worden verleend voor het project wanneer de negatieve gevolgen worden gecompenseerd.

Natuur (anders dan het PAS)

De uitspraak van 29 mei 2019 heeft niet alleen betrekking op de beoordeling van de gevolgen van stikstof voor Natura 2000-gebieden. In deze uitspraak zijn de eisen uiteengezet die op basis van de uitleg van het Hof van Justitie aan artikel 6 van de Habitatrictlijn moeten worden gesteld aan de passende beoordeling. Deze eisen gelden ook voor een passende beoordeling voor projecten die geen stikstofdepositie veroorzaken, maar die wel leiden tot andere negatieve gevolgen voor Natura 2000-gebieden, bijvoorbeeld door verstoring (geluid, trilling). In een reeks uitspraken die de Afdeling bestuursrechtspraak in de tweede helft van 2019 heeft gedaan is meer duidelijkheid gegeven over de eisen waaraan een passende beoordeling voor een project moet voldoen, wanneer niet op voorhand is uitgesloten dat daarvan significante gevolgen voor een Natura 2000-gebied kunnen optreden. In zo'n beoordeling mogen maatregelen die de negatieve gevolgen van een project beperken slechts onder strikte voorwaarden worden meegewogen. Belangrijk is onder andere dat maatregelen die al nodig zijn om verlies van kwaliteit van gebied te voorkomen, niet mogen worden meegewogen en dat de resultaten van de maatregelen moeten vast staan. Dat laatste betekent dat in de regel de maatregelen al moeten zijn uitgevoerd op het moment van de passende beoordeling. Voorbeelden van uitspraken waarin dit soort maatregelen ten onrechte waren meegewogen zijn de zaken over het bedrijventerrein Medel ([ECLI:NL:RVS:2019:2909](#)), over het 'Logistiek Park Moerdijk' ([ECLI:NL:RVS:2019:3836](#)) en over de Maritieme Servicehaven Noordelijk Flevoland ([ECLI:NL:RVS:2019:4192](#)). De zaak over het Reevediep is een voorbeeld van een zaak waarin een maatregel in de passende beoordeling kon worden meegewogen die weliswaar nog niet was uitgevoerd maar waarvan de effecten vaststonden op basis van ervaring en onderzoek ([ECLI:NL:RVS:2019:4360](#)).

Energietransitie

Ook in 2019 vergden beroepen tegen besluiten over windmolenparken en zonneparken de nodige aandacht. In het bijzonder de grotere windmolenparken leiden geregeld tot maatschappelijke onrust en daarmee tot veel beroepen. De zaken zijn bovendien vaak juridisch en (milieu)technisch ingewikkeld. De combinatie van deze factoren maakt dat met regelmaat meerdaagse rechtszittingen nodig zijn om alle aspecten goed te kunnen bespreken, een deskundigenbericht gevraagd moet worden van de Stichting Advisering Bestuursrechtspraak en omvangrijke uitspraken worden gedaan. Voorbeelden hiervan zijn de zaken over het windpark N33 ([ECLI:NL:RVS:2019:1781](#)) en de windlocatie Battenoord ([ECLI:NL:RVS:2019:1064](#)). Een zorgvuldige behandeling van dergelijke grote zaken vergt soms meer tijd dan de termijn die de Afdeling bestuursrechtspraak op grond van de Crisis- en herstelwet is gegund om uitspraak te doen (uitspraak binnen zes maanden na het verstrijken van de beroepstermijn).

Dienstenrichtlijn

In het vorige jaarverslag over 2018 is gewezen op het belangrijke arrest van het Hof van Justitie in antwoord op prejudiciële vragen van de Afdeling bestuursrechtspraak over de toepassing van de Dienstenrichtlijn in het ruimtelijke-orderingsrecht van 30 januari 2018. Zogenaemde branchering-regelingen komen in veel bestemmingsplannen voor. Zulke regelingen vormen beperkingen van de vrijheid van diensten en zijn alleen toegestaan als ze aan bepaalde eisen voldoen. Het is aan het bestuur om uit te leggen waarom een beperking in het bestemmingsplan noodzakelijk is. Welke eisen precies uit de Dienstenrichtlijn voortvloeien voor de bestemmingsplanpraktijk is in een aantal uitspraken verder verduidelijkt. Zo heeft de Afdeling bestuursrechtspraak einduitspraak gedaan in de zaak Appingedam, waarin de prejudiciële vragen

waren gesteld (ECLI:NL:RVS:2019:2569), heeft de Afdeling bestuursrechtspraak zich in de Decathlon-zaken uitgesproken over verbodsbepaling(en) uit de Zuid-Hollandse provinciale verordening in relatie tot de Dienstenrichtlijn (ECLI:NL:RVS:2019:965) en heeft zij in de zaak over het bestemmingsplan ‘Supermarkten Centrum Duiven’ geoordeeld hoe in het licht van artikel 15 van de Dienstenrichtlijn moet worden omgegaan met niet te kwantificeren beperkingen (ECLI:NL:RVS:2019:4101).

Milieueffectrapportage

Op verschillende wijzen is het onderwerp milieueffectrapportage (mer) in 2019 aan de orde geweest in uitspraken van de Ruimtelijke-ordeningskamer. In het bijzonder een zaak die de Afdeling bestuursrechtspraak buiten zitting heeft afgedaan over het bestemmingsplan ‘De nieuwe Wielewaal’ van de raad van de gemeente Rotterdam heeft veel aandacht gekregen (ECLI:NL:RVS:2019:2298). Zij oordeelde dat het beroep in die zaak kennelijk gegrond was, omdat geen mer-beoordelingsbesluit was genomen. Door een wetswijziging per 7 juli 2017 is in meer gevallen dan vóór die wetswijziging een formeel mer-beoordelingsbesluit vereist. Het ontbreken van een expliciet besluit voorafgaand aan een plan dat ontwikkelingen toestaat waarvoor beoordeeld moet worden of een mer moet worden gemaakt, leidde tot vernietiging van het bestemmingsplan. De Afdeling bestuursrechtspraak zag in dit geval geen mogelijkheid tot passeren van het gebrek met toepassing van artikel 6:22 van de Awb, terwijl zij evenmin ruimte zag voor andere vormen van finale geschilbeslechting.

Een andere mer-kwestie was aan de orde in de zaak over windlocatie Battenoord. In die zaak heeft de Afdeling bestuursrechtspraak geoordeeld over de vraag of de bepalingen in het Activiteitenbesluit

milieubeheer en de Activiteitenregeling milieubeheer voor windturbines onverbindend zouden moeten worden geacht, omdat geen milieueffectrapport was gemaakt voorafgaand aan het vaststellen van die regelingen. Daarbij verwees de Afdeling bestuursrechtspraak naar een arrest van het Hof van Justitie in de zaak d’Oultremont (ECLI:EU:C:2016:816). Zij concludeerde dat de bepalingen die voor het in werking hebben van een windturbine zijn opgenomen in het Activiteitenbesluit en de Activiteitenregeling geen plan of programma zijn als bedoeld in artikel 2 van de richtlijn voor strategische milieubeoordeling. Om deze reden al kan uit die richtlijn geen plicht voortvloeien om een plan-MER te maken.

3.3 Vreemdelingenkamer

In debat met professionals over meer inzichtelijke uitspraken

In 2019 heeft de Afdeling bestuursrechtspraak ongeveer 8.800 procedures in het vreemdelingenrecht afgedaan. In verband met die grote aantallen geeft de Vreemdelingenwet 2000 voor het hoger beroep in vreemdelingenzaken een aantal regels van procesrecht, die deels afwijken van het algemene procesrecht van de Algemene wet bestuursrecht. Zo worden zaken alleen op een zitting behandeld als de Afdeling bestuursrechtspraak dat zelf nodig vindt en geldt een strikt grievenstelsel: wie hoger beroep instelt in een vreemdelingenzaak, moet aangeven met welk onderdeel van de uitspraak van de rechtbank hij het niet eens is en waarom niet.

De bekendste afwijkende bepaling is artikel 91, tweede lid, van de Vreemdelingenwet 2000. Dat artikellid bepaalt dat, als de aangevoerde grieven niet leiden tot vernietiging van de uitspraak van de rechtbank, de Afdeling bestuursrechtspraak in haar uitspraak kan volstaan met dat oordeel en

De bestuursrechter

dus niet hoeft te motiveren waarom de grieven niet tot vernietiging leiden. Van die bevoegdheid maakt de Afdeling bestuursrechtspraak duizenden malen per jaar gebruik.

Er is al jarenlang veel kritiek op de wijze waarop en de mate waarin de Afdeling bestuursrechtspraak deze bepaling toepast. Dat is niet onbegrijpelijk. De vreemdeling en zijn advocaat, of de staatssecretaris als die hoger beroep heeft ingesteld, weten bij een zogenoemde 91,2-uitspraak dat zij ongelijk krijgen, maar niet waarom. En de rechtbank weet dat haar uitspraak in stand blijft, maar daarmee is niet gezegd dat die uitspraak in alle opzichten correct is. De Afdeling bestuursrechtspraak heeft namelijk altijd benadrukt, dat een bevestiging van de rechtbankuitspraak met toepassing van artikel 91,2 alleen maar betekent dat de uitkomst van die rechtbankuitspraak juist is. Dat geldt niet noodzakelijkerwijs ook voor de redenering die tot die uitkomst heeft geleid. Betrokkenen weten dus niet precies wat zij goed of fout hebben gedaan en vinden dat vaak onbevredigend. Vergelijkbare kritiek is er op de toepassing van artikel 80a van de Wet op de rechtelijke organisatie door de Hoge Raad.

In 2019 is de Afdeling bestuursrechtspraak over deze kritiek in gesprek gegaan met de overige partners in de vreemdelingenketen. Op 3 april 2019 heeft de Afdeling bestuursrechtspraak in twee overzichtsuitspraken uitvoerig uiteengezet wat haar beleid is bij de toepassing van artikel 91,2 van de Vreemdelingenwet 2000. Op 15 mei 2019 heeft zij een bijeenkomst georganiseerd, waar vertegenwoordigers van de vreemdelingenadvocatuur, de IND, de rechtbanken en de wetenschap zijn uitgenodigd om te reflecteren op de overzichtsuitspraken en de 91,2-praktijk en om mee te denken over mogelijke verbeteringen. De Afdeling bestuursrechtspraak heeft daarbij

vooropgesteld dat het afschaffen van '91,2' geen optie is. Als zij alle vreemdelingenzaken op de gewone wijze zou moeten behandelen (met rechtszitting en uitvoerige motivering), zouden er veel meer staatsraden en juristen nodig zijn om het werk te verrichten en zouden de doorlooptijden van zaken aanzienlijk oplopen. Dat is maatschappelijk onaanvaardbaar. Tijdens de bijeenkomst in mei vorig jaar kwam duidelijk naar voren dat er ook tussenvormen denkbaar zijn, tussen aan de ene kant een volledig uitgeschreven, uitvoerig gemotiveerde uitspraak en aan de andere kant een niet-gemotiveerde 91,2-uitspraak.

Een werkgroep van staatsraden en juristen van de Vreemdelingenkamer heeft na de bijeenkomst van mei 2019 gewerkt aan mogelijke tussenvormen en onder meer een aantal standaardmotiveringen van één zin bedacht voor veel voorkomende categorieën zaken. Een voorbeeld is een uitdrukkelijke verwijzing naar een eerdere uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak waarin de rechtsvraag al is beantwoord die door de grief wordt opgeworpen. Een ander voorbeeld is de mededeling dat de uitkomst van de rechtbankuitspraak zelfstandig kan worden gedragen door een overweging uit die uitspraak die in hoger beroep niet wordt bestreden. Voor het resultaat maakt het dan niet meer uit of de wél bestreden overweging juist of onjuist is.

Na de evaluatie van een test in 400 zaken in september en oktober 2019 was de conclusie dat het werken met standaardmotiveringen in beginsel uitvoerbaar is. De resultaten van de test zijn besproken op een vervolgbijeenkomst op 27 november 2019 met de ketenpartners. De uitkomst van het traject is dat de Afdeling bestuursrechtspraak in 2020 aan de slag gaat met een [nieuwe werkwijze](#). Daartoe behoren het waar mogelijk werken met de standaardmotiveringen,

maar ook het vaker verkort of gedeeltelijk uitschrijven van uitspraken. De Afdeling bestuursrechtspraak hoopt dat haar uitspraken in vreemdelingenzaken daardoor voor de buitenwereld inzichtelijker worden. Onafhankelijke externe onderzoekers zullen de nieuwe werkwijze in de loop van 2020 evalueren.

Rechtspraak over vreemdelingenzaken

Ook in 2019 hebben uitspraken van de Afdeling bestuursrechtspraak in vreemdelingenzaken de aandacht getrokken.

Intrekking Nederlanderschap van jihadisten

Op 12 april 2019 deed de Afdeling bestuursrechtspraak uitspraak over de vraag of artikel 14, vierde lid, van de Rijkswet op het Nederlanderschap (RWN) de wettelijke grondslag kan vormen voor intrekking van het Nederlanderschap van jihadisten (ECLI:NL:RVS:2019:990). Het gaat dan om jihadisten die in Syrië en/of Irak hebben deelgenomen aan een of meerdere terroristische organisaties, die staan op de lijst van organisaties die deelnemen aan een nationaal of internationaal gewapend conflict. De Afdeling bestuursrechtspraak oordeelde dat dit in dit geval niet zo is en dat de intrekking ook in strijd is met het rechtszekerheidsbeginsel. De wetgever heeft het van groot belang geacht dat het voor betrokkenen vooraf kenbaar en duidelijk is dat bepaalde handelingen en gedragingen tot intrekking van het Nederlanderschap kunnen leiden. In dit geval is hieraan niet voldaan, omdat het besluit tot vaststelling van de lijst, waarop onder meer ISIS en de daaraan gelieerde organisaties zijn geplaatst, pas op 11 maart 2017 in werking is getreden. De activiteiten van betrokkenen hebben voor die tijd plaatsgevonden.

Aan dit oordeel ging een oordeel vooraf over de vraag of de zogenoemde kennisgevingsprocedure

van artikel 22a, derde lid, van de RWN verenigbaar is met artikel 47 van het Handvest voor de grondrechten. Die procedure houdt in dat de staatssecretaris aan de rechtbank een kennisgeving stuurt waardoor er een beroep van rechtswege ontstaat. De rechtbank had artikel 22a, derde lid, van de RWN onverbindend verklaard wegens strijd met artikel 47 van het Handvest voor de grondrechten, omdat de kennisgevingsprocedure het recht op hoor en wederhoor beperkt. De Afdeling bestuursrechtspraak volgde de rechtbank daarin niet. Zij is van oordeel dat de beperking van de rechtsbescherming die in de kennisgevingsprocedure besloten ligt, geen onduidelbare ingreep is als bedoeld in het arrest Sacko (ECLI:EU:C:2017:591). Zij neemt hierbij in aanmerking dat met de kennisgevingsprocedure is voorzien in een rechterlijke toetsing in twee instanties, hoewel in gevallen als deze de betrokkene in de regel niet op de hoogte is van de intrekking van zijn Nederlanderschap en dus zelf geen beroep kan instellen. Daarbij kan de rechter de besluiten in volle omvang toetsen en staat het hem vrij alle relevante feiten en omstandigheden mee te wegen (artikel 22a, vijfde lid, van de RWN).

Nieuwe en achtergehouden asielmotieven meenemen in beroep

Op 3 juli 2019 oordeelde de Afdeling bestuursrechtspraak over een vraag die de asielrechtspijktijk al lang bezighield, namelijk of de rechtbank op grond van het Unierecht bevoegd of zelfs verplicht is om asielmotieven bij de beoordeling te betrekken die een vreemdeling voor het eerst in beroep bij de rechtbank naar voren brengt (ECLI:NL:RVS:2019:2073). De Afdeling bestuursrechtspraak overweegt dat als een vreemdeling voor het eerst in de beroepsprocedure bij de rechtbank een asielmotief aanvoert, de rechtbank altijd moet onderzoeken of dit asielmotief in de beroepsprocedure kan worden

betrokken. De rechtbank onderzoekt dan of de vreemdeling het asielmotief op tijd en voldoende concreet heeft aangevoerd, zodat de rechtbank zelf én de staatssecretaris het asielmotief in beroep goed kunnen beoordelen. Als dit niet zo is en het meenemen van het nieuwe asielmotief de procedure ontoelaatbaar vertraagt, hoeft de rechtbank het asielmotief niet bij de behandeling van het beroep te betrekken. De vreemdeling kan dan een nieuwe asielaanvraag indienen. De Afdeling bestuursrechtspraak komt hiermee terug van eerdere rechtspraak over dit onderwerp. Dit is het gevolg van rechtspraak van het Hof van Justitie in Luxemburg.

Nog geen Dublinoverdrachten naar Griekenland

Op 23 oktober 2019 deed de Afdeling bestuursrechtspraak uitspraak over de vraag of de staatssecretaris een vreemdeling mag overdragen aan Griekenland op grond van de Dublinverordening (ECLI:NL:RVS:2019:3537). Het ging over een van de eerste zaken sinds lange tijd over een overdracht aan Griekenland. Als gevolg van het arrest van het EHRM van 21 januari 2011, M.S.S. tegen België en Griekenland, waren deze overdrachten namelijk gestaakt. Op 8 december 2016 heeft de Europese Commissie een [aanbeveling](#) uitgebracht, waarin zij de lidstaten in overweging geeft om Dublinoverdrachten van niet-kwetsbare vreemdelingen aan Griekenland, onder voorwaarden, geleidelijk te hervatten. Volgens de Europese Commissie heeft Griekenland sinds 2011 namelijk aanzienlijke vooruitgang geboekt met het verbeteren van het functioneren van haar asielstelsel. Naar aanleiding van deze aanbeveling worden Dublinoverdrachten vanuit diverse EU-lidstaten aan Griekenland langzamerhand hervat.

Over de asielprocedure en de toegang tot een daadwerkelijk rechtsmiddel in zijn algemeenheid in Griekenland heeft de staatssecretaris zich volgens de Afdeling bestuursrechtspraak terecht op het standpunt gesteld dat er veel is verbeterd in de afgelopen jaren. Toch zijn er nog aandachtspunten, die de Europese Commissie ook noemt in haar aanbeveling. Een belangrijk aandachtspunt is het door de Griekse overheid gefinancierde en opgezette systeem van rechtsbijstand dat nog in ontwikkeling is. In het bijzonder voor vreemdelingen is het krijgen van rechtsbijstand onlosmakelijk verbonden met de toegang tot een daadwerkelijk rechtsmiddel, omdat zij in de meeste gevallen de taal van de lidstaat niet spreken en onbekend zijn met het rechtssysteem. Hoewel gebreken in de toegang tot rechtsbijstand op zichzelf niet hoeven leiden tot een schending van artikel 3 van het EVRM en artikel 4 van het EU-Handvest, is dit in deze zaak anders. Het belang van rechtsbijstand wordt in Griekenland immers versterkt, omdat bij Griekenland niet zonder meer kan worden uitgegaan van het interstatelijk vertrouwensbeginsel op onder andere het gebied van de asielprocedure en de toegang tot een daadwerkelijk rechtsmiddel. Omdat er ook bij de staatssecretaris geen zekerheid over bestaat dat de vreemdeling tijdens zijn beroepsprocedure in Griekenland toegang krijgt tot rechtsbijstand, heeft de rechtbank terecht overwogen dat de staatssecretaris onzorgvuldig heeft onderzocht en ondeugdelijk heeft gemotiveerd dat de vreemdeling op dit punt geen reëel risico loopt op een behandeling in strijd met artikel 3 van het EVRM en artikel 4 van het EU-Handvest.

3.4 Rechtspraak over waarborgen voor openbaarmaking bij digitaal procederen

Ook in 2019 is geprocedeerd over het digitale systeem van de rechtspraak *Mijn Rechtspraak*. In de uitspraak van 19 februari 2019 oordeelde de Afdeling bestuursrechtspraak dat de termijn voor het instellen van hoger beroep gaat lopen op het moment dat de zogenoemde notificatie-mail wordt gestuurd dat de uitspraak van de rechtbank in *Mijn Rechtspraak* is geplaatst. Het betoog van de gemachtigde van de vreemdeling dat daarbij fouten zouden zijn gemaakt, heeft geleid tot technisch onderzoek om zekerheid te verkrijgen over het moment waarop de notificatie-mail was verzonden ([ECLI:NL:RVS:2019:554](#)).

Verder heeft de Afdeling bestuursrechtspraak in 2019 een aantal uitspraken gedaan over de werkwijze die rechtbanken sinds 2018 hanteren bij het digitaal ondertekenen en openbaar maken van uitspraken in asiel- en bewaringszaken. Dat zijn zaken waarin digitaal procederen bij de rechtbanken verplicht is.

Naar aanleiding van de wijziging van artikel 8:78 van de Awb vanaf 12 juni 2017 besloten de rechtbanken met ingang van 7 mei 2018 geen uitsprakenzittingen meer te organiseren. Partijen krijgen bericht dat in hun zaak uitspraak is gedaan; anderen dan partijen moesten het hebben van het zaakverloopregister op de website van de rechtspraak. In de uitspraak van 30 april 2019 oordeelde de Afdeling bestuursrechtspraak dat dit register niet kan worden aangemerkt als toereikende wijze van openbaarmaking van uitspraken van de bestuursrechter ([ECLI:NL:RVS:2019:1390](#)).

Nog voordat de Afdeling bestuursrechtspraak deze uitspraak deed, hadden de rechtbanken hun werkwijze aangepast. Met ingang van 8 februari 2019 werd een nieuw uitsprakenregister beschikbaar gesteld op de website van de rechtspraak: het uitsprakenregister asiel & bewaring. De Afdeling bestuursrechtspraak oordeelde in de uitspraak van 9 oktober 2019 dat ook dit nieuwe uitsprakenregister geen toereikende wijze van openbaarmaking van uitspraken is voor anderen dan procespartijen. Zij wees daarbij de terugkeer naar het houden van uitsprakenzittingen aan als adequate maatregel zolang er geen toereikende vorm van digitale openbaarmaking is ([ECLI:NL:RVS:2019:3410](#)).

In 2018 zijn de rechtbanken uitspraken in asiel- en bewaringszaken digitaal gaan ondertekenen. In tal van procedures is als grief naar voren gebracht dat de werkwijze van de rechtbanken niet voldeed aan de wettelijke eisen (artikel 8:36d van de Awb en artikelen 3 en 5 van het Besluit digitalisering burgerlijk procesrecht en bestuursprocesrecht). In de uitspraak van 30 april 2019 oordeelde de Afdeling bestuursrechtspraak dat de werkwijze van de rechtbanken niet in alle gevallen voldeed aan de eisen van de wet ([ECLI:NL:RVS:2019:1400](#)). In sommige gevallen had de ondertekenaar zich namelijk niet geauthentiseerd met een middel dat uitgaat van de vereiste tweefactorauthenticatie. Dit heeft ertoe geleid dat de rechtbanken hun uitspraken tijdelijk weer met een 'natte handtekening' hebben ondertekend. Eind september 2019 zijn de rechtbanken de uitspraken weer digitaal gaan ondertekenen. In de uitspraak van 20 december 2019 oordeelde de Afdeling bestuursrechtspraak dat de meest recente werkwijze van de rechtbanken bij het digitaal ondertekenen van uitspraken nu wel voldoet aan de eisen van de wet ([ECLI:NL:RVS:2019:4375](#)).

3.5 Prejudiciële verwijzingen

Het aantal zogenoemde prejudiciële verwijzingen wisselt sterk van jaar tot jaar. In 2019 heeft de Afdeling bestuursrechtspraak in de volgende drie zaken prejudiciële vragen gesteld aan het Hof van Justitie in Luxemburg:

Datum verwijzingsuitspraak	Onderwerp
25 september 2019 (ECLI:NL:RVS:2019:3262)	Europese Verbljfsrichtlijn
4 september 2019 (ECLI:NL:RVS:2019:3053)	Detentie van vreemdelingen met asiel in ander EU-land
30 januari 2019 (ECLI:NL:RVS:2019:260)	Regels bevoorrading LPG-tankstation, exceptieve toetsing en formele rechtskracht

4. Bevorderen rechtsontwikkeling

In het vorige jaarverslag over 2018 staat dat de voorzitter van de Afdeling bestuursrechtspraak in 2018 het evaluatieonderzoek naar de toepassing van de zogenoemde *amicus curiae* heeft aangeboden aan de minister voor Rechtsbescherming en hem – mede namens de presidenten van de andere hoogste bestuursrechters – in overweging heeft gegeven om de *amicus curiae* voor het algemene bestuurs(proces)recht een wettelijke grondslag te geven. De minister voor Rechtsbescherming heeft de Tweede Kamer bij brief van 22 maart 2019 bericht de figuur van de *amicus curiae* op te willen nemen in de Algemene wet bestuursrecht. De consultatie van de ‘Wet *amicus curiae* (meedenkers) en kruisbenoemingen hoogste bestuursrechtspraak’ is eind 2019 gesloten. De mogelijkheid tot het inschakelen van een *amicus curiae* zal de rechtsontwikkeling, de rechtseenheid en meer in het algemeen de kwaliteit van de rechtsvorming in het bestuursrecht bevorderen.

4.1 Conclusies

In oktober 2018 heeft de voorzitter van de Afdeling bestuursrechtspraak aan staatsraad advocaat-generaal Wattel gevraagd een conclusie te nemen over het vertrouwensbeginsel. Deze conclusie is op 20 maart 2019 openbaar gemaakt ([ECLI:NL:RVS:2019:896](#)). De Afdeling bestuursrechtspraak heeft op 29 mei 2019 uitspraak gedaan in deze zaak en daarbij aangesloten bij de conclusie van de staatsraad advocaat-generaal ([ECLI:NL:RVS:2019:1694](#)). Van belang is onderscheid te maken tussen de (gestelde) toezegging, de vraag of een toezegging kan worden toegerekend aan het bestuur, en – voor zover van toepassing – de belangenafweging.

Op 11 juli 2019 heeft de voorzitter van Afdeling bestuursrechtspraak een conclusie gevraagd aan staatsraad advocaat-generaal Wattel over onder meer de bestuurlijke heroverweging van herstelsancties bij de toepassing van de Houtrichtlijn. De conclusie van de staatsraad

advocaat-generaal en de uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak worden medio 2020 verwacht.

5. Rechtseenheid

De Commissie rechtseenheid bestuursrecht heeft in februari 2019 voor de eerste keer een jaaroverzicht uitgebracht. Met het jaaroverzicht beoogt de Commissie inzicht te bieden in haar werkwijze en in de kwesties die in het verslagjaar in het overleg aan de orde zijn geweest. Over 2019 heeft de commissie ook al verslag gedaan. Het jaaroverzicht geeft een overzicht van de rechtsvragen die in de commissie zijn besproken en van de uitspraken van de vier colleges waarin deze rechtsvragen aan de orde komen. In het overzicht zijn ook uitspraken opgenomen die betrekking hebben op onderwerpen waarover op meer informele wijze tussen de colleges overleg heeft plaatsgevonden.

De rechtseenheid wordt ook gediend door verwijzing van zaken naar de grote kamer. Op 24 april 2019 heeft een grote kamer van de Afdeling bestuursrechtspraak uitspraak gedaan in een zaak over de juridische status van een gedoogbeslissing. Is zo'n beslissing wel of geen Awb-besluit (ECLI:NL:RVS:2019:1356)? Het antwoord luidde dat een gedoogbeslissing in beginsel geen voor bezwaar en beroep vatbaar besluit is. In deze zaak heeft staatsraad advocaat-generaal Widdershoven een conclusie genomen die op 16 januari 2019 openbaar is gemaakt (ECLI:NL:RVS:2019:86).

Op 5 maart 2019 heeft een grote kamer van de Centrale Raad van Beroep met deelname van twee staatsraden van de Afdeling bestuursrechtspraak uitspraak gedaan in twee zaken over afgeleid belang en het belanghebbende-begrip binnen de sociale zekerheid (ECLI:NL:CRVB:2019:655 en ECLI:NL:CRVB:2019:669). •

Bestuurs- rechtspraak

Ingekomen en afgedane
zaken 2019

Budget
€ 55,9 mln

49 staatsraden (37,1 fte)
248 juristen (226,2 fte)

Aantal hoofdzaken

9.563

Aantal voorlopige voorzieningen

2.889

Ingekomen

12.452

Ingekomen nieuwe rechtszaken
per kamer

1.019 Ruimtelijke-ordeningkamer
3.106 Algemene kamer
8.327 Vreemdelingenkamer

Doorlooptijden gemiddeld
in weken

21 Alle zaken
26 Hoofdzaken
3 Voorlopige voorzieningen

Afgedaan

13.525

Afgedane rechtszaken in
de Ruimtelijke-ordeningkamer

1.328

48

*gemiddelde
doorlooptijd
in weken*

Afgedane rechtszaken in
de Algemene kamer

3.409

34

*gemiddelde
doorlooptijd
in weken*

Afgedane rechtszaken in
de Vreemdelingenkamer

8.788

11

*gemiddelde
doorlooptijd
in weken*